

بنیاد فرهنگی کهزاد

در هفته گذشته نوشته‌ی تقدیم شد که از استعمال واژه «دانشگاه» در شماره‌های 30 و 33 ماه‌های سرطان و میزان مجله علمی «آریانا» در آثار علامه احمد علی کهزاد نمایندگی میکرد. ایندو مقاله نشان دهنده آن بود که بر خلاف ادعای متهاجمین فرهنگی داخلی، واژه «دانشگاه» در داخل افغانستان سالها قبل از آنکه در ایران مروج شود، بکار رفته است و بدین ترتیب کلمه وارداتی نبوده بلکه از بطن و متن میهن ما برخاسته است.

اینک یکی از آن مقالات که در مورد بازدید پروفیسور «لوی ماسینیون»، دانشمند اسلام شناس، در آن سالها از افغانستان میباشد، خدمت خوانندگان «علاقمند» تقدیم میگردد.

امید است مانند سائر آثاریکه این بنیاد تقدیم میکند، مورد توجه تان قرار گیرد.

داکتر فریار کهزاد
بنیاد فرهنگی کهزاد
پژوهشگاه تاریخ و باستان شناسی

بنياد فرهنگي كهزاد

پروفيسر لوي ماسينيون
و
يك هفته اقامت او در افغانستان

Louis Massignon
(July 25, 1883–October 31, 1962)

احمد علي كهزاد

پروفسور لوی ماسینیون

و

یک هفته اقامت او در افغانستان

احمد علی کهزاد

بنیاد فرهنگی کهزاد

موسیو لوی ماسینیون، مستشرق معروف فرانسوی که خبر ورود شان را به کابل به تاریخ 10 جوزا (نه و نیم بجه شب) روزنامه های مرکز اطلاع دادند، یکی از علمای بزرگ معاصر فرانسه است که معرفت و تبحر مخصوص به زبان و مصطلحات عربی و اجتماعیات و فلسفه اسلامی دارد و درین دو رشته از سرآمد علمای امروزی اروپا محسوب میشود.

لوی ماسینیون بتاريخ 1883 تولد شده و 61 سال عمر دارد. مشارالیه «داکتر اس لتر» یعنی داکتر ادبیات است، در «کولژ دو فرانس»، دانشگاهی که 415 سال از عمر آن میگذرد و دروس آن مکلمه تعلیمات عالی به شمار میرود، پروفسور است و اجتماعیات اسلامی درس میدهد. هکذا در دارالعلوم سورین که مخصوصاً از نقطه نظر الهیات و مطالعات اجتماعی و فلسفی و دینی قدیم ترین و مهمترین کانون اروپا میباشد، سمت معلمی دارد و مدرس مصطلحات عربی و فلسفی میباشد.

پروفسور ماسینیون از نزد استاد خود، موسیو سیلون لوی، بزرگترین متخصص زبان و ادبیات سانسکریت، زبان سانسکریت هم خوانده ولی تقریباً از 30 سال به اینطرف بیشتر به زبان و ادبیات و مصطلحات عربی و فلسفه و اجتماعیات و شعب و مذاهب اسلامی متوجه شده و درین قسمت ها تبحر حاصل کرده است.

توجه و تعمق در مأخذ و نسخ قدیم علمی و اجتماعی و ادبی عربی و اسلامی که متضمن مأخذ فارسی و ترکی و غیره هم میباشد، باب شناسائی کتب و نسخ قدیم و مؤلفین و مترجمین و مفسرین آنها به روی پروفسور باز کرده و ازین رهگذر کمتر کتاب و نسخه کتابخانه های اروپا است که از نظرش نگذشته باشد.

پروفسور ماسینیون علاوه بر نشر یک سلسله کتب و ایراد خطابه ها و کنفرانس ها از راه صحافت و مطبوعات هم خدمت برگزیده ئی در معرفی عالم اسلام به اروپا نموده است. مشارالیه از 1919 به اینطرف مدیر مجله ایست که خودش تأسیس کرده و تا امروز نشر و اداره مینماید. این مجله تا 1927 ماهوار در پاریس بنام «عالم اسلام» و از تاریخ اخیر الذکر تا امروز به اسم «ابحاث الاسلامیه» نشر میشود و تا حال مقالات چندی از خامه پروفسور مذکور راجع به قانون اساسی افغانستان، سالنامه ها، جنبش و نهضت ادبی

پروفیسر لوی ماسینیون

یک هفته اقامت او در افغانستان

موسیولوی ماسینیون مستشرق معروف فرانسوی که خبر ورود شان را بکا بل بتاریخ ۱۰ جوزا (نه ونیم بجہ شب) روزنامہ های مرکز اطلاع دادند یکی از علمای بزرگ معاصر فرانسه است کہ معرفت و تبحر مخصوص بہ زبان و مصطلحات عربی و اجتماعی و فلسفہ اسلامی دارد و درین دورشتہ از سرآمد علمای امروزی اروپا محسوب میشود.

لوی ماسینیون بتاریخ ۱۸۸۳ تولد شدہ و ۶۱ سال عمر دارد. مشار الہ (دا کتراس لتر) یعنی دا کتر ادبیات است در «کوارڈو فرانس» دانشگاهی کہ ۴۱۵ سال از عمر آن میگردد و دروس آن مکملہ تعلیمات عالی بشمار میرود پروفیسر است و اجتماعیات اسلامی درس میدہد.

ہکذا در دارالعلوم سوربن کہ مخصوصاً از نقطہ نظر الہیات و مطالعات اجتماعی و فلسفی و دینی و خاورشناس معروف فرانسوی قدیم ترین و مهمترین کانون اروپا میباشد مست معلمی دارد و مدرس مصطلحات عربی و فلسفی میباشد.

پروفیسر ماسینیون از نزد استاد خود موسیوسیلون لوی بزرگترین متخصص زبان و ادبیات سانسکریت زبان سانسکریت ہم خواندہ ولی تقریباً از ۳۰ سال با بنظر بیشتر بہ زبان و ادبیات و مصطلحات عربی و فلسفہ و اجتماعیات و شعب و مذاہب اسلامی متوجہ شدہ و درین قسمت ہا تبحر حاصل کردہ است. توجہ و تعمق در ماخذ و نسخ قدیم علمی و اجتماعی و ادبی عربی و اسلامی کہ متضمن

(۳۰۲)

فوتو کاپی از: مجلہ آریانا
نشریہ علمی انجمن تاریخ افغانستان
شمارہ ششم، شمارہ مسلسل 30
اول سرطان 1324، کابل
مؤسس: احمد علی کھزاد

و غیره نشر شده است. علاوه بر این مجله هر سه سال یک نوع سالنامه یا قاموس یا دایرة المعارف که حاوی مطالب جغرافیائی، تاریخی، اداری و تہذیبی و دینی و معارفی و ادبی و اجتماعی ممالک اسلامی میباشد با قید احصائیه، کتابخانه ها و موزه ها و انجمن ها و تبصره در باب روزنامه ها و مجلات و سوانح ارباب جراید و صحافت و غیره نشر میکند که چیز خیلی مفید است و در شناسائی کشورهای اسلامی کمک زیادی میکند.

پروفیسر ماسینیون مقالات مختلف و متعدد در دایرة المعارف اسلامی در باب مصطلحات تصوف نوشته که از ذکر آن و سائر مقالات او صرف نظر کرده چند اثر بزرگ و ممیزه او را ذیلاً نام میبریم:

- 1- سلمان پاک
- 2- مبدأ مصطلحات صوفیه
- 3 - طواسین الحلاج
- 4- داستان منصور حلاج
- 5- مراکش در شروع قرن 16
- 6- وضعیت حالیه اصناف مراکش
- 7- کتیبه های مساجد بغداد
- 8- کتیبه های مساجد قصر علیا
- 9- تاریخ ادبیات قدیم ترکیه
- 10- قصر اخضر.

لوی ماسینیون بیاس خدمات علمی و ادبی خود در اکادمی ها و انجمن های کشورهای مختلف عضویت دارد. از آن جمله است اکادمی علوم روسیه شوروی، اکادمی شاهی لندن، اکادمی شاهی قاهره (مجمع الملکیه)، اکادمی عربی دمشق (مجمع العربیہ)، فرهنگستان ایران و غیره. مرکز فعالیت و کارهای پروفیسر بیشتر اکادمی شاهی قاهره است زیرا مشارالیه با 3 نفر مستشرق دیگر چهار نفر علمای اروپائی میباشد که از طرف شاه فقید مصر، فواد اول، به عضویت مجمع الملکیه انتخاب شده و با همکاری فضلی خود مصر و 5 تن از دانشمندان کشورهای عربی زبان عجالاً مشغول تدوین دایرة المعارف مصطلحات علمی لسان عربی میباشد.

موسیو ماسینیون در ما ژانویه [جنوری] گذشته با داشتن وظیفه تحکیم روابط تہذیبی با کشورهای اسلامی و شرقی و عربی از پاریس برآمده و بعد از دیدن قاهره و بیت المقدس و دمشق و بغداد و طهران و مصاحبه با علما و فضلا و ادبا و ایراد خطابه ها و کنفرانس های علمی و ادبی وارد افغانستان شده و از طریق هرات و فراه و قندهار و مقر و غزنی به تاریخ 10 جوزا وارد کابل گردید و در یک هفته اقامت خود در کابل مهمان دولت بود.

گفتیم که پروفیسر ماسینیون قبل از اینکه وارد افغانستان شود مقالاتی در باب قانون اساسی و جنبش های ادبی و مطبوعاتی کشور ما در مجله خود شایع کرده است. مسافرت او در افغانستان و تماس با علما و ادبای ما در هرات و قندهار و غزنی و کابل و دیدن آثار با شکوه تاریخی ادوار اسلامی ما در هرات و غزنی و کابل و معاینه کتابخانه های موزه

کابل و پشتو تولنه [انجمن ادبی کابل] و کتابخانه های شخصی و مطالعه بعض نسخ نادر و نیاب و زیارت مقبره حضرت خواجه عبدالله انصاری و حضرت مولانا جامی و حضرت سنائی عارف غزنوی و حضرت تمیم و دیگر مقامات متبرکه خلی اسباب مسرت او شده و قراریکه اظهار نمود باب مطالعات خلی دلچسپ و جدیدی برای او باز گردید.

موسیو ماسینیون در دوره اقامت خویش در کابل، کاپیسا و بامیان را هم معاینه کرد و مخصوصاً آثار حیرت آور بودائی نقطه اخیر الذکر که صفحه ئی از تهذیب و صنعت پیش از اسلام کشور ما را نمایندگی میکند، خلی طرف توجه او واقع شد و مطالعات دوره های جوانی او را که غیر از مطالعات امروزی او بود، بیادش داد. هکذا خرابه های غلغله و ضحاک شهرهای اسلامی بامیان را معاینه نمود و روزی را وقف زیارت مزارات غزنی و مخصوصاً زیارت مرقد حضرت حکیم سنائی قرار داد.

پروفسر ماسینیون برای تعمق در کنه روحیات ملی افغانی به شنیدن نغمه های ملی و موزیک افغانی دلچسپی زیاد نشان داد و در طی پروگرام مخصوص مدیریت رادیو کابل نغمه های ملی نوتته های مختلف آهنگ موسیقی افغانستان را به استماع مشارالیه رسانید. پروفسر ماسینیون از روی علاقه به مطبوعات و از روی مسلک و تخصص به مجله آریانا دلچسپی زیاد نشان داد. فهرست مقالات کولکسیون های سال های گذشته و شماره های آنرا تا امروز یکه یکه از نظر گذرانیده مخصوصاً به مقالات آن دسته همکاران ما که در موضوعات اسلامی و شرح حال علما و نسخ قدیمه مطالعات نموده بودند، دلچسپی زیاد نشان داد و بصورت مجموع سهم نویسندگان آریانا را خلی تقدیر نمود و گفت که در حقیقت امر کار زیادی انجام داده اند.

خلاصه جناب پروفسر ماسینیون در دوره یک هفته اقامت خود در افغانستان اکثر مؤسسات علمی و ادبی و معارفی و مطبوعاتی را دیده از طرف پشتو تولنه [انجمن ادبی کابل] و شخص والا حضرت وزیر معارف دعوت های به افتخار او داده شد و بحضور اعلیحضرت معظم همایونی هم مشرف گردید.

موسیو ماسینیون بتاریخ سه شنبه 15 جوزا ساعت 5 عصر در سالون سینمای کابل در حالیکه جم غفیری از شاگردان و معلمین فاکولتها و مدارس عالی و منسوبین معارف و مطبوعات و ادبا و فضلالی مرکز و بعضی وزرا و شخص والا حضرت وزیر معارف حضور داشتند، کنفرانس تاریخی تحت عنوان «سهم نویسندگان افغانستان در انکشاف ادب و علوم عربی و اسلامی» بزبان فرانسه ایراد نمود که خلاصه ترجمه آن از طرف آقای نجیب الله خان توروایانا قرائت گردید. کنفرانس خلی طرف دلچسپی حصار واقع شده و اختتام آن با کف زدن های زیاد بدرقه گردید. پروفسر ماسینیون قبل از حرکت از کابل از طرف پشتو تولنه عضو افتخاری پذیرفته شد.

/مجله آریانا، شماره 30، اول سرطان 1324، کابل//نشر مجدد دسامبر 2011، بنیاد فرهنگی کهزاد/